СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК XLIX. Ч. 236. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 6. жовтня 1941. No. 236. Jersey City, N. J., Monday, October 13, 1941. Vol. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

На Тему „Модерного Подружя"

Чи є американське жіноцтво підготоване з нутра до економічних і соціяльних змін, що йдуть краєви назустріч? Чи має американська жінка у своїм відношенні до життя досить опертя для цього, щоб ради загальних справ вирічися річей, що належали до нормального змісту її екзистенції та до яких звикла літами?

Відповіди на це треба шукати не у ґазетних статтях та офіційних промовах, а у джерел, де відбивається американське особисте життя. Повість з останніх днів, фільма чи театральна штука з особистою тенденцією дають для цього багатий матеріял. Врешті маловажні на позір подїї щоденного життя перевертають нераз в нівець найпевніщі твердження та сподівання, що їх ми мали для загальних справ.

Багато говориться про це, що американське жіноцтво готове понести великі особисті жертви для потреб краю. Тимчасом ми були свідками, як вістка про майбутню недостачу шовкових панчіх впровадила була на один день справжню паніку у жіночі маси, і жінки заховувались так, якби будучий вигляд світу мав залежати тільки від цього, чим вони накривають свої ноги.

Почалося від жіночих панчіх, а може скінчитися на їжі чи засобах вигоди, без яких ми сьогодні не можемо уявити собі нашого життя. Що зміни є неминучими — цього вже ніхто не оспорює. І ті всі, в чиїх силах та впливах це лежить, працюють лиш над цим, щоб ці зміни прийшли без сильніщих суспільних потрясень, не стали причиною господарської катастрофи краю та не заломили моралі громадянства. Буде гірше, прийде вирічися цього і тамтого, а чи для таких змін можна найти опертя у свідомім жіноцтві, чи не належить провірити і піддати критиці це, чим воно дотепер жило та що ставило на чолі своїх амбіцій?

Життєва історія, що її описує **Yudith Kelly** у своїй книжці **„Подружя це приватна справа"** піддає досить гострій критиці сучасне американське жіноцтво і кидає дещо нового світла на модерне американське подружя та родинне життя. Що книжка інтересна, можна заключати по тім, що авторка дістала від видавців велику грошеву нагороду, як і те, що появившися на книжковім ринку ледви кілька тижнів тому, а вже найшлася між найбільш читаними книжками краю. Хоч може не багато наших жінок найде час та можливість протати цю книжку в оригіналі — то проте може цікаво буде їм хочби в скорочені довідатися, що на думку авторки ускладнює модерне життя, та яку вину за це несе жінка. Бо ці справи можуть тяготіти також на життю когось їм близького — їхніх синів чи дочок.

Авторка починає свою повість від перших днів подружя молодого архітекта Томи Веста та його жінки Теодори. Це пара молодят, звязаних зо собою не лиш глибокими почуваннями, але також сприятливими умовинами зовнішнього світу. Обидвоє спосібні, гарні, не бідні — і не багаті, з прикметами ума і характеру, що дають їм запоруку повного успіху у зарібковій праці та особистого щастя на будуче. Чомуж-єоно втікає вже після коротких двох літ подружя? За це авторка винує фальшиве розуміння жінками понятя молодости і неоправдане привязування надто великої ваги до неї самої та цього всього, що молодий вік може жінці дати. Що цю хибу вважає вона питомою американському жіноцтву, найкраще доказує обставина, що слова її критики вложені у повісти в уста чужинки-француженки.

Побираються молоді Вести з твердою постановою зробити своє подружя правдивим успіхом, тимбільше, що Теодора у свойому родинному домі бачить примір подружньої нельояльности своїх родичів і взаїмні їх зради стрічаються усе з непростимим її осудом. Вертаючи з короткої пошлюбної подорожі бачить вона незамрячений образ свого життя поділений між зарібкову працю і приємности товариських звязків та великоміських розривок. Ось розкривається перед нею нагода вжити всіх радощів, що їх несе її врода, молодість та становище замужної жінки — цего, чого кожда молода дівчина сподіється від перших літ подружя. Усе це при боці чоловіка, що його вважає ідеалом, який зрештою на таку опінію вповні заслугує.

Та усі рожеві пляни летять стрімголов у нездійснимість з цьої простої причини, що до року родиться одна дитина, а опісля скоро друга. Чоловік не тільки ізза самої свідомости збільшених обовязків, але також зі суспільних мотивів, для яких у нього багато запалу — „кидається у працю над усуванням міських „сломсів" і будовою домів для незаможних. Для Теодори обовязки дома — для Томи поза хатою. Життя розділене, сіре, та одноманітне — наче млинське колесо все обтяжене та без спочинку. Авторка правдиво змальовує дрібні родинні турботи, повинности без змісту, що звязують оковами волю та

(Докінчення на стороні 2-гій.)

ГЕРОЇНЯ НАУКИ

Ізабел Гетчинсон, відома в Англії учена, авторитет у ботаніці, мала вже репутацію першорядного знавця арктичної фльори, коли її вперше запросили взяти участь у полярній науковій експедиції на Гренлядію 1932 року; досі вона студіювала полярні рослини лиш теоретично. Подорож виявилася нелегкою: двох з готирнадцяти учасників загинуло посеред величних, але таких небезпечних льодовців (ґлетчерів) Ґренляндії; решта, а серед них і Ізабел Гетчинсон, перетерпіла неабиякі пригоди, поки дісталися назад до цивілізованого світу. Здавалось, такого досвіду булоб досить на ціле життя, але якраз навпаки: перший контакт з полярним краєм запалив у серці Ізабел Гетчинсон справжню пристрасть.

Знаючи, що фльора північної Аляски ще менш відома ніж ґренляндська, вона постановила студіювати її на місці. Нова експедиція була не легшою ніж попередня, особливо для ученого-фахівця ботаніки, Ізабел Гетчинсон, яку, згідно з умовою, спустили з літака на місце, де вона дістала ескімоскі санки та псів, що мали її перевезти через терен, якого фльору вона мала намір простудіювати, до островів Гершеля. Літак, що тимчасом відвозив інших фахівців-учених на призначені їм місця, мусів на тих островах дожидати її поворот до певного умовленого речинця.

Тимчасом відлига наступила раніш, ніж можна було сподіватись: санки і пси на такому снігу стали непотрібні, навіть небезпечні. В ескімоському селі, до якого вона сяк-так добилася, порадили їй покинути псів і санки та їхати далі в каюку — ескімоському човнику для одної людини з легкого деревляного вязання, обтягненого тюленевими шкірами; човен той керують одним веслом. Готуючись до експедиції, Ізабел Гетчинсон не забула навчитися вправлятись веслом: і добре зробила, бо звідтіля решту подорожі їй довелося зробити в такому човнику-каюку.

Немало тривоги пережила вона, не знаючи спершу, чи ескімоси, до яких вона дісталася, будуть їй прихильні, чи ворожі, і лише коли найстарший вийшов їй назустріч із депутацією і церемоніяльним, дуже повільним рухом подав їй горнятко із якоюсь стравою — це означало, що вони вважають її своєю гостею і тоді особа її для них недоторкальна — переконалася вона в їхній доброзичливості. І справді, вони не тільки постачили їй каюк і весло, але дали й потрібних харчів, що з боку бідних ескімосів, яких запаси під весну стають дуже скупі, було великою жертвою.

Навантаживши каюк своїм науковим матеріялом та необхідними харчами, Ізабел Гетчинсон влізла у вузеньку щілину в шкуратянім каюку і, керуючи одним веслом, поплила вздовж берега зі скорістю 60 кільометрів на день. Часом бурун був такий сильний, що відганяв її далеко від берега, де чекала її небезпека пливучої криги, а до тогож полярний день, що триває пів року, не зовсім ще заступив полярну ніч і вона плила в якомусь молочно-білому туманному сяйві, в якому не легко було орієнтуватись.

Спершу надія дістатися швидко на призначене місце, де на неї чекав літак, підганяла й підбадьорювала її, але згодом труднощі й перешкоди зменшували ту надію, сумніви огортали її: а що як літак відлетить не дочекавшись її? Сили в неї почали підупадати. А якіж залізні нерви і витревалість треба було мати, щоб досягти кінця цієї, єдиної у своїм роді Одисеї! Але ні, літак чекав на неї!

Перелетівши до Канади, Ізабел Гетчисон сіла на пароплав, який привіз її до Англії. В Ліверпулі чекала її ентузіястична зустріч: шістсот кільометрів на собачих санках і в ескімоському каюку за десять днів — це був неабиякий рекорд навіть і для мужчин!

З питомою їй рішучістю Ізабел Гетчинсон промостила собі дорогу поміж дві лави журналістів: „Хіба я героїня яка?" — гримала вона — „це лиш для науки".

Нехай так, але тоді героїня науки.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918, by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.,

На Тему „Модерного Подружя"

(Докінчення зі сторони 1-шої.)

руки. Коли в навечення Нового Року Вести уладили врешті усе так, щоб вирватися з хати і піти з приятелями на "good time" — довго вижидана подія мусить розбитися об таку перешкоду, як нагла недуга дитинячого шлунка...

І Теодора вибухає протестом. Ось на очах нидіє та втікає від неї це, що як її вчили — рішає про важність жінки: краса та молодість. Виростала вона у світі переповненім культом молодого обличя, стрункої постати, страхом перед сивим волоссям, чи першою морщиною. Хоч освіта та повне почування відношення до чоловіка дали їй глибший підхід до життєвих справ та обовязків — то проте марево траченої молодости та молодечих втіх стає сильніщим ніж цілий припас моральних надбань та фільософічних засад. Теодора рішається віднайти смак життя за помічю — відтовщуючої курації, дбайливих одягів та любовної пригоди. Це способи, що їх вживає її мама нарівні з приятельками Теодори і мало-що-не їх дочками. Прилучується до катеґорії жінок, що їх послідовно осуджувала: цих, що жиють розводами, сплітками, любовними пригодами, занедбують хату та рідню на це, щоб — як їм видається, вдержати оману молодости.

Та Теодора швидко похоплює, що здобуте не вартує втраченого. Аж після розчарування, несмаку та приниження починає цінити це, що значить мати „найкраще у цілому сусідстві виховані діти", чоловіка, у якого праці подибує свої ідеї, поправки та натхніння, родинне середовище, де мож плекати товариську культуру та вартісні приятельські звязки. Аж тоді бачить, скільки для чоловіка та жінки значить мати ґрунт, на якому мож почуватися самим собою та держатися його в почутті духової рівноваги.

Колись стара французька говорила Теодорі про Америку: „Для вас усіх Америка — це край молодий та багатий. Дивним дивом ці два поняття так спряглися зі собою, що вам стали нерозлучною назвою всего найкращого, що життя може дати. Кожна жінка мріє лиш про одно: бути багатою та все-молодою. В Европі молодість є нічим іншим, а тільки щасливим початком. Аж опісля йде правдиве життя, коли людина стає творча, потрібна, пожиточна не незаступима. Ви дрожите зі страху, що все найважніще кінчиться у молодости — для нас границя для цього стає у пізну старість".

Коли Теодора повтаряє ці думки своїм приятелькам як такі, що після них поправляти хоче своє життя — вони підозрівають, що говорить в горячці, або стратила змисли...

Дещо води переплине ще в Гудсоні, поки американські жінки погодяться з цим, що нові часи ставлять до них нові вимоги. Жінка — дорогоцінна та вереднива химера, якою все була вона у багатих краях, а нормальних часах — мусить уступити місце жінці розуму та характеру, якої потребує сьогодня родина та нарід.

Клявдія Олесницька.

ПОДБАТИ ЗА ОСВІТУ

Шкільний рік вже зачався. Чи використовуємо ми його як слід для наших дітей? У нас звичайно є поширене розуміння, що вихованням дитини має журитись тільки учитель. Та воно так не є. Бо виховання не складається тільки з того, що дитина навчиться в школі, але воно залежить від того, як ця дитина опісля проводить час поза школою, в дома. І тут якраз найбільше може зробити матір. Вона повинна бути для дитини поза школою не тільки матірю, але також другим учителем. Від неї залежить наскільки дитина скористає з того, чого вона вчиться в школі, і як вона цю науку буде потім застосовувати до практичного життя. Отже вона є поза школою другою вихователькою та учителькою дитини. Бо вплив матері у вихованні дитини є не менший як вплив самої школи.

Живемо в країні, де освіта стоїть на високому ступні. Демократична система правління дає нагоду всім користати зі школи. Школа є для кожного доступна, а також є їх так багато, що по великих містах майже в кожній дільниці міста знаходяться ріжні школи. А шкільні години є такі, що лишається досить часу, щоб дитину післати також і до української школи. А це дуже важне, коли бажаємо, щоб наші діти дістали таку освіту, до якої належалоб теж і знання України. Тому треба звертати увагу теж і на виховання наших дітей в українських школах. Цеї справи треба припильнувати вже відразу з дитинства, бо показується, що ці діти, які пізніше пробували вчитись української мови, звичайно не могли її опанувати так добре, як змаленьку.

Американці добре розуміють вагу освіти та шкільного виховання. Цього року записалось до ріжних денних та вечірних шкіл 21,566,000 осіб.

Видно, що загал розуміє, що по скінченню війни прийдуть напевно тяжкі часи, а тоді освіта набере більшої ваги. Бо коли занять є менше, то й вимоги, щоб дістати роботу, є більші й вибагливіші. Навіть для звичайних робіт, для яких не потрібно аж вищої освіти, вимагатимуть більших освітних кваліфікацій. А конкуренція буде така, що тільки ті, що мають більшу освіту, зможуть лекше пробиватись вперед.

„Ми потребуємо чоловіків і жінок з широким знанням і спеціяльними здібностями, щоб вони могли стати провідниками тої ґенерації, яка рядитиме повоєнним світом", сказав недавно президент Рузвелт. Уже ті слова вказують на велику вагу яку прикладають до освіти в теперішних скомплікованих часах.

Щоб полюбити цей край, в якому живемо, мусимо його добре пізнати, пише Дороті Томпсон. А щоб пізнати цей край для цього замало поверхового знання, а треба іти до шкіл, щоб добре простудіювати цю країну, її історію, культуру, її матеріяльні багацтва, як теж її демократичну систему правління.

Попри те, якщо дитина українських родичів хоче пізнати історію, культуру, традицію та дух українського народу, то треба, піти ще й до української школи. Щоб так було — цього повинна припильнувати в першу чергу — мати.

Стефанія Галичин.

УЛЯНА КРАВЧЕНКО

Життя не жде
І нас зове,
Життя кипить
Завданнями століть
І кличе: вільна ти, жінко!
Чи чуєш слів тих чар?
Не гне тебе кайдан тягар!
Вільна! сміливо йди вперед
І все віддай за ту мету,
Що вища від найкращих мет:
За свій народ!
І знай:
Як маєш волю ти святу,
Вже мерехтить веселка нових сподівань.
Іди хоч через грань
У невідому далечінь
На визволення чин,
До світляних висот!
Як срібний передзвін
Живемо звуками отими:
Вільні ми!

Хребтовий стовп людини складається при народинах з 33 костей; одначе, коли люди на дороете є їх лиш 26.